

geden minél nagyobb, külföldre való hasznót teremtsen, úgy Szeged szabad királyi város közönségének is érdeke lehet talán, hogy megfelelő, minden tekintetben kifogástalan gáz- és villanyvilágítással ellássák.

Kibővítik a bábaképzőt.

— Miniszteri kiküldöttek Szegeden. —

(Saját tudósítónktól.) A szegedi állami bábaképző-intézetben már évek óta olyan sok a jelentkező beteg, hogy azoknak egyrészt kénytelen az igazgatóság elutasítani, mert kevés a hely. Huszonhat éve, hogy Mann Jakab dr, az európai hírnevű tudós orvostanár megalapította az intézetet, amelynek ma is kiváló vezetője és ez idő alatt a szegedi bábaképző-intézet a legelső lesz az országban. Ebben az évben nyolcvanegy bábánvendék nyert oklevelet — ezeknek a fölavatása szombaton volt — és huszonhat év alatt kétezer nyolcszáznegyvennégy növendéket képeztek ki. A szülések száma hatezer volt, harmincnyolc százalékánál műtétet kellett végrehajtani. 1890. óta ötszázötven külső betegnek nyújtottak orvosi segítséget, háromezeröttszáz beteg feküdt az intézetben — a szülők kivételével — ezek hatvankét százalékánál vált szükségessé a műtét.

Tizezeröttszáz beteg harminckilencezerhét rendelkezésben részesült. Csak az 1910. évben is kilenceszázhuszonöt beteg fordult meg az intézetben.

Ilyen nagy forgalom mellett természetesen az intézet a mostani szűk terjedelmében nem felel meg valódi rendeltetésének és már eddig is könnyen bajok történtek volna, ha a bábaképződének nem Mann Jakab dr áll az élén. A tudós professzor már régóta sürgeti az épület kibővítését, de a koalíció alatt ilyen fontos, közegészségügyi kérdés megoldására nem volt pénz. Kellott másra. A mostani kormány már gondolt a dologra, méltányolta Mann Jakab dr előterjesztését, az 1911-iki költségvetésbe már nyolcvanezer koronát vett föl a szegedi bábaképző kibővítésére és az 1912. évi költségvetésbe szintén ennyit szándékozik fölvenni.

Mann Jakab dr, amikor Budapesten volt, megkérte Tóth Lajos miniszteri osztálytanácsost, az egyetemi ügyek referensét, hogy jöjjön le Szegedre, tekintse meg az intézetet és győződjék meg arról, hogy a kibővítésre mulhatatlanul szükség van. Tóth Lajos a kérésnek eleget tett, úgy intézte, hogy a miniszter a bábaképző intézet szombati vizsgájára öt küldte ki egyik vizsgálóbiztosnak. Tóth Lajos elhozta magával Korö Flóris műépítést, akivel a legalaposabban megtekintették az intézetet.

Mind a ketten meggyőződtek arról, hogy a bábaképző kibővítése elodázhatatlanul szükséges. Szükség van erre az intézet, de Szeged lakossága érdekében is és Tóth Lajos kijelentette Mann professzornak, hogy közbe jár a munkálatoknak minél előbb való megkezdése érdekében.

Az átalakítási munka száznegyven-százötvenezer koronába kerül és a minisztériumban elfogadták már azt a tervet, amelyet Mann dr fölterjesztett. E szerint az intézet jobb- és baloldali szárnyát meghosszabbítják, illetve kibővítik olyanformán, hogy huszonöt-harminc ágygyal több lesz. A meghosszabbított szárnyon nyerne elhelyezést a modern műtőterem, a szülészoba és a többi legfontosabb helyiség. A mostani műtőszoba továbbra is megmaradna, de abban csak kisebb operációkat végeznének.

Mann tanár reméli, hogy még 1911. nyarán megkezdik a kibővítés munkálatait, az új épületek, ebben az évben még tető alá kerülnek és legkésőbb a jövő év őszén az egész munkát befejezhetik.

Hatvanezer hajléktalan futóbolond.

— Sorok a magyar vidék közegészségügyéről. —

(Saját tudósítónktól.) A népszámlálás kimutatásaival csaknem egyidejűleg elkészült az élő halottak statisztikája is. Most azonban ennek a statisztikának nem arról a részéről van szó, amely az ápolás alatt levő lelki halottak számadatait foglalja magában, hanem azoknak az elmebetegeknek a számáról, akik elmeegógyintézetek hiánya miatt kezelés és ápolás nélkül vannak. Véralázító ez a szám: hatvanezer futóbolond egy országban, mely a Nyugattal akarja fölvenni a versenyt! Hatvanezer lelki halott, minden gondozás nélkül áll Magyarországon, mert először: kevés az elmeegógyintézet, másodsor: az a kevés is hihetetlenül túl van zsúfolva betegekkel és harmadszor: mert vagy nem állami elmeegógyintézetbe — a közveszélyes őrülteken kívül — szegény ember fia semmi szín alatt nem juthat be. Példával is szolgálhatunk. A lipótmezői tébolyda harmadik osztályába, ahol minden beteg ápolásáért naponként egy korona ötven fillért kell fizetni, legalább is miniszteri tanácsosi protekcióval lehet bejuttatni egy elmebeteget. És így van ez minden állami elmeegógyintézetnél nálunk, a tejjel-mézzel folyó Magyarország földjén.

Már most mi ennek a tulajdonképeni oka?

Van egy kitűnő magyar közmondás, amely azt mondja, hogy a fejtől rothad a hal. Kitűnően illik ez a mondás a magyar vidék közegészségügyi viszonyaira. Rothadó viszonyaink kuforrását ott kell keresnünk, ahol az állam kezdődik. A közegészségügy élén például jogászember áll, aki a maga szakmájában a legkiválóbb ember lehet, de mivel a közegészségügyet nem ismeri, a viszonyokat és az orvostudományok ágazatait, irányítani nem tudja. De még ez sem mondható a legigazibbnak. A legigazibb ok az, hogy a magyar egészségügy nincs még államossá, pedig szinte ordít már az államosítás után. Ezért van aztán hatvanezer hajléktalan futóbolondja a magyar népnek s a legszomorubb ebben az, hogy az elmebetegek száma — különösen a vagyontalanabbaké — évről-évre fokozatosan, hatványozott mértékben szaporodik. Tíz évvel ezelőtt is megszámlálták azokat az elmebetegeket, akiket túlzufoltság és elmeegógyintézetek hiánya miatt sehol az országban elhelyezni nem lehetett, akkor a hajléktalan futóbolondok száma negyvenezerre rugott. Azóta huszezerrel szaporodott ez a szám is.

Igy állunk hát a magyar közegészségügygel. Pedig — és ez szintén statisztikával bizonyítható — a perverzok, a homoszekszuálisok, az idegbajosok és elmebetegek száma a haladással együtt növekedik, úgy, hogy a huszadik századot a legrájlóbban a degeneráltság korszakának nevezhetjük. De mindenütt, egész Európában, épen ezért a legnagyobb erőmegfeszítéssel, horribilis áldozatok hozásával fekszik neki az állam a közegészségügynek, csak Magyarország alkot ebben kivételt. Franciaországban például a közegészségügynek külön minisztériuma van, Németország pedig ebben a tekintetben mintaszerű állam. De a többi sem marad el, csak nálunk, a szép, kalászos magyar földön tenyésznek irtatlanul a betegségek országot pusztító csirái.

(Szeged őrültjei.)

Hihetetlenül, megdöbbentően nagy Szegeden azoknak az elmebetegeknek a száma, akik a már említett okok miatt kezelés és ápolás nélkül vannak. A szegedi köz-kórház elmeosztálya állandóan túl van zsúfolva közveszélyes és csöndes elmebetegekkel. Egy évtizeddel ezelőtt az elmeosztály csak egyetlen szobából állott, ahol — szabályszerint — öt embert lehetett elhelyezni. Azóta a kórház épület egy részét különválasztották és a belügyminisztérium ha-

tározata alapján megfigyelő elmeosztályt rendeztek be, harminc elmebajos számára. A szegedi kórház elmeosztálya hivatalosan ma is csak megfigyelő hely, de a magyar állapotok a meg nem felelő berendezés és a kevés számú személyzet ellenére is, szóval kényszerűségből, rendes elmeegógyintézetté avatták föl. A betegek száma pedig negyvenhátra szökkent föl és kezelésüket egyetlen orvos, Ruz Gusztáv dr, az elmeosztály kitűnő főorvosa látja el. Néhány héttel ezelőtt hetven volt az elmebetegek száma s akkor is valamennyit egyedül Ruz dr kezelte. Segédorvos nincs, az ápolók pedig mindössze négyen vannak, holott más elmeegógyintézetben, amelyre az állam több gondot fordít, legalább tizenegy ápoló van ötven beteg mellett. S ne feledjük, hogy a szegedi elmeosztály csak megfigyelő osztály még pedig harminc beteg számára. A fölösleges számú betegeknek még ágyuk sincs, a földön alszanak szalmavánkoson. Az állam vagy a város egy ágygyal sem ad többet, mint amennyi van.

(Táviratok üzennék...)

De ez még nem minden. A lipótmezői, meg az angyalföldi tébolydából csaknem minden héten érkeznek sürgönyök Szegedre, Ruz Gusztáv dr-hoz, hogy van-e hely a szegedi megfigyelőben budapesti elmebajosok számára. Természetes hogy nincs. De érkeznek sürgönyök Szegedre az ország minden részéről — hetenként három-négy, — ahol csak elmebetegeket kezelnek, hogy el lehet-e helyezni néhányat belőlük a szegedi megfigyelőben. A megfigyelőben ugyanis minden rend ellenére évekig kénytelen a főorvosgyógykezelni a betegeket, ép úgy, mint akár a Lipótmezőn, vagy az Angyalföldön.

Mindebből azt láthatjuk, hogy az egész vidéken, sőt Budapesten is olyan viszonyok vannak ezen a téren, mint Szegeden, vagy mondjuk Kutya bagoson. Szóval: akárhol. Igazán nem lehet csodálkozni, ha a külföld azt hiszi, hogy Magyarország nem is Európában, hanem Ázsiában van.

(Egy eset a sok közül.)

Hogy miért van hatvanezer hajléktalan őrült Magyarországon, azt szomorúan megvilágítja az alábbi esetet a sok közül.

Tudni kell, hogy annak a jövedelemnek a legnagyobb része, amely a kincstárba a kórház betegeitől befolyik, az elmebetegek ápolásának költségeiből ered. A lipótmezői tébolydában első osztályu betegek tíz koronát, másodosztályuak három koronát, harmad osztályuak pedig egy korona ötven fillért fizetnek naponként. Az első és második osztály soha nincsen túlzufolva, — ott csupa gazdag emberek vannak. A harmadik osztályra való fölvetelhez pedig — mint említettük — legalább is miniszteri tanácsosi protekció kell. Mert kérem, nálunk még az őrülteknek is protekcióra van szükségük.

A szegedi elmeosztály betegeiért naponként egy korona kilencven fillért kell fizetni. Ha közveszélyes és szegény, a kincstár fedezi a költségeket, de ha nem közveszélyes, hanem csak elmebeteg, — pedig sohasem lehet tudni melyik pillanatban tör ki rajta a romboló őrület — akkor, ha fizetni nem tud, nem veszik föl.

Egy szeged-alsótanyai gazdának a fia megbolondult. Örülési rohamaiban zuzott-tört mindent, ami a keze ügyébe akadt. Az apa kénytelen volt behozni a fiát Szegedre, hogy fölvetesse a kórház elmeosztályán. Hatósági orvosi bizonyítvány alapján az elmebeteg fiút megfigyelés alá helyezték, de mivel kiderítették, hogy az apának négy hold földje és egy kevéske megtakarított pénze van, a törvény értelmében a gazdának naponta fizetni kellett a fiáért. A gazda nem győzte pénzzel az ápolást és többször hazavitte a fiát. De ismét vissza kellett hozni Szegedre, mert a fiu otthon, dühöngő pillanataiban, összezuzott mindent. Az